

OPINIÓ CIUTADANA SOBRE EL TURISME (XXII)

BONS RESULTATS, FUTUR INCERT

El mes de maig passat (QG N°420) dèiem que entre la ciutadania hi havia incertesa per com es presentava la temporada turística, com a conseqüència de la inflació i la crisi socioeconòmica sorgida de la invasió de Ucraïna. Malgrat tot, la temporada 2022 ha estat positiva i els turistes han omplert els hotels, les zones turístiques i els carrers del centre de Palma. Però amb l'arribada dels visitants reviscola l'etern debat sobre el turisme. Realment ens beneficia tant com diuen o cal canviar el model cap un altra tipus de turisme més sostenible?. Des de la Fundació Gadeso sempre hem defensat que l'opinió de la ciutadania és tan vàlida i necessària com la dels experts en qualsevol temàtica; i el turisme no és una excepció.

Per a l'empresariat turístic de les illes l'actual temporada ha estat força positiva, una percepció, que pel que es pot apreciar a la Taula 1, s'ha fet extensiva a la ciutadania de la nostra comunitat. En línies generals podem afirmar, que pels i per les balears la temporada ha estat semblant a la de 2019, el darrer any abans de la pandèmia.

Qualsevol persona que s'hagi mogut per les nostres zones turístiques tradicionals haurà pogut comprovar com els hotels, els bars i les platges estaven estibades de turistes. L'aeroport de Palma ha batut records de passatgers i algunes companyies aèries han hagut de reforçar els seus trajectes amb més avions per l'elevada demanda, especialment des d'Alemanya Però la temporada no ha estat exempta de problemes. L'augment dels preus com a conseqüència de la inflació, i la manca d'habitatges han provocat una manca en el nombre de treballadors/es en el sector turístic. Això, juntament amb la situació a Ucraïna i la previsible crisi energètica que pot afectar especialment a Alemanya provoquen que malgrat els bons resultats d'aquest any, la temporada vinent es vegi amb una certa incertesa per part de la ciutadania il·lenca.

Malgrat tot, la valoració de l'actual temporada és força positiva entre els i les nostres conciutadans/es. **El 60% de la població creu que han vingut més turistes que la temporada 2019, cosa que ha repercutit en l'augment del benefici empresarial, o així ho pensa el 71% dels i les enquestats/des.**

De tota manera, si li hem de cercar un "però" a l'actual temporada, aquest ha estat, sense dubte, la rendibilitat social. Només el 10% de la població creu que s'han creat nous llocs de feina i que els salaris han estat més elevats, mentre que el 43% creu que aquesta rendibilitat s'ha mantingut inalterada respecte del 2019.

Taula 1

VALORACIÓ TEMPORADA ALTA 2022 (en relació al 2019)

	Més	Igual	Menys	Ns/Nc
Nombre de turistes (+55%)	60%	20%	5%	10%
Benefici empresarial (+64%)	71%	10%	7%	12%
Rendibilitat social (+4%)	10%	43%	6%	41%

Baròmetres Gadeso Setembre 2022

PUNTS FORTS I PUNTS FEBLES

És rellevant, o ho hauria de ser, posar en valor els punts forts i dèbils segons l'opinió dels ciutadans. Tal com es pot veure en les taules adjuntes, no és cert la "llegenda urbana" segons la qual la ciutadania posa de manifest una certa "turisme-fòbia". Una cosa és que consideri que hi hagi punts dèbils i una altra que no reconegui al mateix temps que hi hagi punts forts destacables que cal intentar mantenir i millorar.

Taula 2

FORTALESES DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
És la base del nostre benestar	62%	62%	56%	67%	64%
Genera llocs de feina, encara que temporals	52%	53%	46%	58%	52%

Baròmetres Gadeso Setembre 2022

Des de fa temps, es considera que el turisme ha estat la base del nostre benestar (62%), i augmenta la percepció que l'activitat turística genera llocs de feina, especialment després de la pandèmia. Es perceben millores potencials en la seva "rendibilitat social". Els ciutadans, encara que no de manera majoritària (52%) creuen que l'activitat turística continua creant llocs de feina. La qual cosa no significa que aquests siguin estables i de qualitat. Aquestes perspectives estan molt afectades pel model seguit dins el sector turístic, encara basat en bona part en una mà d'obra intensiva i de baixa qualificació, la qual cosa, com veurem més endavant constitueix un dels punts febles del nostre model turístic.

Sens dubte hi ha iniciatives públiques i privades orientades a millorar l'actual model turístic i la seva competitivitat fonamentada no tant en els preus com amb els seus valors afegits. Així i tot encara queda molta feina per fer si volem gaudir d'un model turístic sostenible i sostingut i que generi una rendibilitat social durant tot l'any i no només durant els mesos de la temporada alta.

Taula 3

DEBILITATS DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Excessiva ocupació territori, infraestructures...	82%	84%	83%	78%	80%
Excessiva estacionalitat	85%	85%	87%	83%	84%
Excessiva dependència de l'actual model turístic	77%	77%	74%	80%	76%
Treball de baixa qualitat, salaris, contractes...	77%	78%	76%	77%	74%

Baròmetres Gadeso Setembre 2022

L'estacionalitat (85%) continua sent la principal debilitat detectada per la ciutadania, malgrat que l'índex ha baixat respecte del 2019. Ocupant el segon lloc (82%) l'excessiva ocupació del territori, infraestructures i la massificació.

Es manté la percepció ciutadana d'una excessiva dependència de l'activitat turística a la nostra comunitat en relació a l'any 2019 (77%), aspecte que la COVID-19 es va encarregar de demostrar. També es manté la preocupació per la baixa qualitat del treball. S'ha pogut sentir a alguns empresaris queixar-se de la manca de treballadors, els quals addueixen a l'explotació laboral com a motiu per a negar-se a treballar en el sector. Els baixos salaris, encara que més alts que els de 2019 fan que moltes persones no puguin cobrir les seves necessitats bàsiques, aspecte que aquest any es veu reforçat per l'augment de la inflació i els costos energètics.

En definitiva, la ciutadania percep cada cop amb més força la necessitat d'una reconversió (que inclogui certes limitacions) del nostre model turístic per poder assolir una competitivitat essencial en el sector però que no sigui incompatible amb la capacitat d'un territori tan limitat i delicat com el nostre.

RENDIBILITATS SOCIOECONÒMIQUES

Avui en dia, quan l'activitat d'un sector afecta, d'una manera o altra, a la resta, és evident, i més a una comunitat com la nostra, a la qual la dependència del turisme és gairebé absoluta, que la pèrdua de competitivitat del principal sector de la nostra economia no pot tenir efectes positius en el conjunt de l'economia de les illes i el benestar de la població. Cal, per tant, posar l'èmfasi en la recerca de l'excel·lència en el sector turístic, innovant en producte i qualitat, a més de diversificar l'oferta més enllà del sol i platja, que permeti desestacionalitzar el sector. Però no tot queda aquí, cal també cuidar la "gallina dels ous d'or", és a dir, gestionar amb eficàcia els recursos naturals i el territori. Sens dubte, l'augment de la competitivitat del nostre sector turístic s'hauria de fonamentar en la millora de les condicions laborals dels treballadors, tant a escala salarial com d'estabilitat del lloc de feina.

Taula 4

ÍTEMS DE VALOR AFEGIT

	Desestacionalització	Innovació/ Modernització	Diversificació de productes	Gestió natura i medi ambient
Bé	25%	28%	27%	12%
Regular	66%	67%	58%	33%
Dolent	9%	5%	15%	55%

Baròmetres Gadeso Setembre 2022

A la taula 4, es consideren els ítems que anomenem de "valor afegit", per ser els bàsics per un canvi qualitatiu del nostre model turístic. La percepció no correspon a un moment concret sinó que és fruit de l'evolució del sector en els darrers anys. Els ciutadans, en el seu conjunt no tenen una visió massa entusiasta, especialment, davant la desestacionalització (25%).

Sens dubte, s'ha allargat la temporada, però encara, l'estacionalitat continua sent una assignatura pendent. Aquest allargament no suposa un canvi en el model, encara que es reconegui que s'han fet esforços per a innovar i diversificar l'oferta. També es considera un greu problema la insuficient gestió dels recursos naturals i el medi ambient

Taula5

ÍTEMS D'EMPLEABILITAT TEMPORADA ALTA

	Creació d'ocupació	Salariis	Temporalitat	Qualitat
Bé	84%	38%	22%	22%
Regular	12%	39%	52%	49%
Dolent	4%	23%	36%	29%

Baròmetres Gadeso Setembre 2022

Tal com es reflecteix a la taula 5, els indicadors "d'empleabilitat" són, encara, i malgrat certes millores, assignatures pendents. Un 84% reconeix que la creació de nous llocs de feina és un fet constatable. Però aquest índex, tot i ser positiu, es veu relativitzat quan s'inclouen altres indicadors.

Els salaris continuen sent un problema. La temporalitat i precarietat, així com uns llocs de feina de molt baixa qualificació, condicionen, absolutament, un nou model turístic que no fonamenti la competitivitat en els costos laborals.

Tot això, juntament amb la pujada dels preus i la manca d'habitatges de lloguer, ha tingut com a conseqüència que aquest any molts empresaris hagin tingut vertaders problemes per a cobrir les plantilles, aspecte que podria continuar l'any vinent.

PERSPECTIVES DE FUTUR

Finalment, ens hem interessat per com la ciutadania percep el que està per venir. 'L'actual situació de crisi, amb uns preus disparats, previsibles problemes d'abastiment energètic, i per tant, de productes, la possibilitat d'una crisi a Alemanya la qual llastraria el turisme i la sensació de que el que ha passat aquest any no es repetirà l'any vinent, fan que una part important de la població vegi el futur amb força desconfiança.

Taula 6

PREVISIÓ TEMPORADA BAIXA 2022/23

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Bona	2%	3%	1%	3%	1%
Regular	2,5%	4%	1%	3%	1%
Dolenta	80,5%	75%	85%	80%	82%
Ns/Nc	15%	18%	13%	14%	16%

Baròmetres Gadeso Setembre 2022

Com podem veure, las perspectives de la ciutadania envers la temporada baixa 2022/23 no són massa falagueres i només el 2% espera una temporada baixa, mentre que el 80,5% l'espera dolenta. Pel que fa a les perspectives envers la temprada alta 2023, el 79% té dubtes. Els motius principals són els que hem comentat a l'inici d'aquesta pàgina.

Taula 7 PERSPECTIVES TEMPORADA ALTA 2023 EN COMPARACIÓ AL 2022

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Millor	5%	7%	2%	6%	5%
Igual	7%	9%	2%	9%	7%
Pitjor	9%	9%	10%	8%	8%
Incertesa	79%	75%	86%	77%	80%

Baròmetres Gadeso Setembre 2022